

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การพัฒนาเศรษฐกิจจะเกิดขึ้นได้และกลายเป็นการเปลี่ยนแปลงที่ถาวร โดยพื้นฐานขึ้นอยู่กับว่ามหาชนทั่วไปมีความเจตจำนงและมีทัศนคติที่อำนวยส่งเสริมเพียงไร¹ สำหรับประเทศไทยได้มีผู้บางคนตั้งข้อสังเกตว่า การตอบสนองต่อสิ่งจูงใจทางเศรษฐกิจของผู้ที่มีเชื้อชาติไทยส่วนมากคงจะไม่สูงนักเมื่อเทียบกับผู้ที่มีเชื้อชาติอื่นมาทางเชื้อชาติ ตัวอย่างเช่นจากการสังเกตของ สกินเนอร์² (Skinner) พบว่า คนไทยโดยทั่วไปเป็นผู้ที่เกียจคร้านทำงานเพื่อสนองความต้องการของตนในระยะนั้น พอใจในสิ่งที่ตนมีอยู่แล้ว ไม่สนใจเรื่องเงินหรือความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจ รัทษารัตนนิคม และพอใจที่จะฟังพาทย์ดนตรี และโบตัน³ ให้ทัศนะเกี่ยวกับคนไทยว่า "...คนไทยชอบการเลี้ยงชีพมากกว่าการทำงาน... คนไทยรักความสบาย" เมื่อคนไทยมีลักษณะ เช่นนี้ความคิดที่จะเอาชนะอุปสรรคหรือทำงานให้สำเร็จจึงมีน้อย อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยตระหนักเป็นอย่างดีว่า ธรรมชาติที่ยังเป็นเพียง

¹เจ.เค. แกลลเบอรี, แนวทางพัฒนาเศรษฐกิจ, แปลจาก Economic Development in Perspective, โดย เสน่ห์ จามริก (พระนคร: โรงพิมพ์ของสมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย, 2507), หน้า 138.

²G.W. Skinner, Chinese Society in Thailand: an Analytical History (New York: Cornell University Press, 1957), p. 91

³โบตัน (นามแฝง), จดหมายจากเมืองไทย, เล่ม 1 (พระนคร: แพรวพิทยา, 2514), หน้า 147, 376.

ความรู้ลึกหรือความคิด ก็ยังไม่อาจถือว่าเป็นความจริงตามนี้ และอาจมีผู้โต้แย้งได้ ควรมี การวิจัยอย่างถูกต้องตามหลักวิชาการให้แน่ชัด และเนื่องจากผู้วิจัยได้รับความกรุณาจาก ประชุมสุข อาชาวำรุง (ศาสตราจารย์ คร.) ให้คำแนะนำและอนุญาตให้ผู้วิจัยนำแบบวัด การตอบสนองต่อสิ่งจูงใจทางเศรษฐกิจซึ่งท่านสร้างขึ้นเองมาใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบ กับผู้วิจัยมีความสนใจในเรื่องที่เกี่ยวกับอุปสรรคในการพัฒนาประเทศอยู่บ้าง ผู้วิจัยจึงตัดสินใจที่จะทำวิทยานิพนธ์เรื่องนี้ขึ้น สำหรับประโยชน์ที่จะได้จากการวิจัยครั้งนี้คือ สามารถ ให้ความรู้ในเรื่องที่เกี่ยวกับการตอบสนองต่อสิ่งจูงใจทางเศรษฐกิจของคนไทยแต่ละเชื้อชาติ ว่าแตกต่างกันหรือไม่ ถ้าแตกต่างกันจะแตกต่างกันในลักษณะใด และระดับการตอบสนองต่อ สิ่งจูงใจทางเศรษฐกิจของคนไทยแต่ละเชื้อชาติโดยส่วนรวมสูงแค่ไหน ซึ่งความรู้ที่ได้จาก ผลการวิจัยนี้อาจเป็นประโยชน์แก่สถาบันที่เกี่ยวข้องได้ใช้เป็นแนวทางในการแก้ปัญหาหรือให้ เข้าใจถึงปัญหาในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศไทยได้ดียิ่งขึ้น นอกจากนี้ยัง อาจเป็นประโยชน์ต่อการวางแผนการศึกษาและปรับปรุงหลักสูตรการเรียนการสอนเพื่อ ปลูกฝังให้พลเมืองของชาติในรุ่นต่อ ๆ ไปมีบุคลิกภาพที่เหมาะสมและเอื้อต่อการพัฒนามาก ยิ่งขึ้น ซึ่งจะทำให้การพัฒนาประเทศเป็นไปอย่างรวดเร็วและตรงตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

ความมุ่งหมายของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเบื้องต้นเพื่อเปรียบเทียบการตอบสนองต่อสิ่งจูงใจ ทางเศรษฐกิจระหว่างคนไทยเชื้อชาติไทย คนไทยเชื้อชาติจีน และคนไทยเชื้อชาติอินเดีย ว่ามีความแตกต่างกันหรือไม่ ถ้าแตกต่างกันจะแตกต่างกันในลักษณะใด โดยพิจารณาจาก กลุ่มบุคคล 3 ประเภท คือ เจ้าของกิจการ ผู้รับจ้าง และผู้ที่กำลังศึกษา

ส่วนความมุ่งหมายขั้นรองนั้น ผู้วิจัยได้หาระดับการตอบสนองต่อสิ่งจูงใจทาง เศรษฐกิจของคนไทยแต่ละเชื้อชาติดังกล่าวเป็นส่วนรวม

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีขอบเขตดังนี้คือ

1. ศึกษาเปรียบเทียบการตอบสนองต่อสิ่งจูงใจทางเศรษฐกิจระหว่างคนไทยต่างเชื้อชาติ โดยมีเชื้อชาติและอาชีพเป็นตัวแปรที่กำหนด (assigned variable) และการตอบสนองต่อสิ่งจูงใจทางเศรษฐกิจเป็นตัวแปรที่วัดได้ (measured variable)

2. วัดการตอบสนองต่อสิ่งจูงใจทางเศรษฐกิจด้วยแบบวัดการตอบสนองต่อสิ่งจูงใจทางเศรษฐกิจ สร้างโดย ประชุมสุข อาชาวำรุง ซึ่งใช้เนื้อเรื่องต่อไปนี้เป็นเครื่องชี้

2.1 การจัดผลกำไรสูงสุดอย่างสมเหตุสมผล (rational profit maximization)

2.2 นิสัยการออม (saving habits)

2.3 ความปรารถนาที่จะเลือกลงทุนในกิจการอุตสาหกรรมหนัก (preference to invest in heavy industries)

3. ศึกษาการตอบสนองต่อสิ่งจูงใจทางเศรษฐกิจของกลุ่มตัวอย่างประชากร 3 กลุ่ม คือ คนไทยเชื้อชาติไทย คนไทยเชื้อชาติจีน และคนไทยเชื้อชาติอินเดีย นอกจากนี้ยังครอบคลุมถึงกลุ่มตัวอย่างประชากร 3 ประเภท คือ ผู้ที่เป็นเจ้าของกิจการ ผู้ที่รับจ้าง และผู้ที่กำลังศึกษาอยู่

4. ผู้วิจัยไม่ได้ศึกษาถึงสาเหตุที่ทำให้ตัวอย่างประชากรแต่ละกลุ่มมีการตอบสนองต่อสิ่งจูงใจทางเศรษฐกิจในระดับต่าง ๆ กัน และในลักษณะที่ต่างกัน

ข้อตกลงเบื้องต้น

การวิจัยครั้งนี้มีข้อตกลงเบื้องต้นว่า

1. มนุษย์ทุกคนจะและจะทำทุกอย่างเพื่อรักษาดผลประโยชน์ของตน⁴ (self-interest) มนุษย์เป็นผู้มีเหตุผล⁵ (rational) วินิจฉัยได้ความผลประโยชน์ของตนคือ

⁴ในทัศนะของ ดร. ศรีปริญญา งามโกมุท, การรักษาดผลประโยชน์ (self-interest) เป็นการรักษาดผลตอบแทนที่จะได้รับจากการบริการที่ตนให้แก่คนอื่น.

⁵กล่อม อิศรพันธุ์, ทฤษฎีเศรษฐศาสตร์จุลภาค (พระนคร: แพรวพิทยา, 2513), หน้า 26.

อะไร และจะใช้วิธีการที่มีประสิทธิภาพมากที่สุดในการดำเนินชีวิตและติดต่อกับผู้อื่น เพื่อรักษาประโยชน์ของตนเอง

2. ระคับการตอบสนองต่อสิ่งจูงใจทางเศรษฐกิจสามารถเปลี่ยนแปลงได้ คือ เปลี่ยนจากระคับต่ำไปสู่ระคับที่สูงกว่า เช่นเดียวกับเศรษฐกิจของสังคมนั้น ๆ ซึ่งเปลี่ยนจากเศรษฐกิจแบบคอบพัฒนา (underdevelopment) ไปสู่เศรษฐกิจที่เจริญ (advanced economy) ซึ่งหมายความว่า ระคับการตอบสนองต่อสิ่งจูงใจทางเศรษฐกิจของบุคคลขึ้นอยู่กับลักษณะของสังคมซึ่ง เกี่ยวเนื่องกับคุณค่าทางเศรษฐกิจ (economic value) และคุณค่าทางเศรษฐกิจนี้สามารถวัดได้ด้วยความปรารถนาเลือกของคนเรา

3. ผู้วิจัยถือว่า คำตอบที่ได้จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างประชากรเป็นคำตอบที่ออกมาอย่างจริงใจและเชื่อถือได้

4. แบบวัดการตอบสนองต่อสิ่งจูงใจทางเศรษฐกิจที่ใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล สร้างไว้เมื่อ พ.ศ. 2511 ยังมีความสมบูรณ์พอสำหรับนำมาใช้ในสภาพการณ์ปัจจุบัน คือ พ.ศ. 2516 ได้ ผู้วิจัยเชื่อว่าสภาพการณ์ยังเหมือนเดิมเพราะการเปลี่ยนแปลงค่านิยมนั้นเปลี่ยนแปลงช้า ต้องใช้เวลาานาน ๆ ชั่วระยะเวลา 5 ปียังไม่นานพอที่จะปรากฏความแตกต่าง ผู้วิจัยจึงตกลงว่า สภาพการณ์คงไม่แตกต่างไปจากเดิม

5. คะแนนเต็มที่ได้จากการสัมภาษณ์ตามแบบวัดการตอบสนองต่อสิ่งจูงใจทางเศรษฐกิจที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นระคับสูงสุดของการตอบสนองต่อสิ่งจูงใจทางเศรษฐกิจ

ความจำกัดของการวิจัย

ผลของการวิจัยครั้งนี้ อาจเกิดความคลาดเคลื่อนได้ เนื่องจาก

1. กลุ่มตัวอย่างประชากรอาจให้คำตอบไม่ตรงกับความรู้สึกนึกคิดที่ตนเมื่ออยู่จริง เพราะคำนึงถึงผลได้ผลเสียจากการตอบนั้น

2. นำหนักของคำตอบแต่ละข้อในแต่ละเรื่อง เท่ากันหมด ซึ่งคำตอบแต่ละข้อในแต่ละเรื่องอาจมีความสำคัญต่อการตอบสนองต่อสิ่งจูงใจทางเศรษฐกิจมากน้อยไม่เท่ากัน ซึ่งอาจทำให้เกิดความคลาดเคลื่อนได้บ้าง

ความหมายของคำที่ใช้ในการวิจัย

การตอบสนองต่อสิ่งจูงใจทางเศรษฐกิจ หมายถึง ความพร้อมของบุคคลหนึ่งบุคคลใดที่จะเปลี่ยนพฤติกรรมที่มติดอกิจกรรมทางเศรษฐกิจแบบหนึ่งแบบใดไปสู่อีกแบบหนึ่งซึ่งเขาเห็นว่ามีความค่าสูงกว่า และคุณค่าที่สูงกว่านี้วัดได้ด้วยจำนวนเงิน โดยที่ความมุ่งหมายเป็นคนที่เศรษฐกิจ⁶ (economic man) ที่ทำงานก็เพื่อหวังสิ่งตอบแทนซึ่งสัมผัสได้ เช่น เงิน คนทุกคนทำงานแข่งขันกันก็เพื่อหวังกำไรทางวัตถุ คนเศรษฐกิจจะมีระดับการตอบสนองต่อสิ่งจูงใจทางเศรษฐกิจสูง และคนที่ไม่ใช่คนเศรษฐกิจ (non - economic man) จะมีระดับการตอบสนองต่อสิ่งจูงใจทางเศรษฐกิจต่ำ หรืออีกนัยหนึ่ง การตอบสนองต่อสิ่งจูงใจทางเศรษฐกิจเป็นเพียงค่าที่มีความสัมพันธ์กัน คนที่ไม่ใช่คนเศรษฐกิจสามารถเปลี่ยนมาเป็นคนเศรษฐกิจได้ ทั้งนี้พิจารณาจากระดับของการตอบสนองต่อสิ่งจูงใจทางเศรษฐกิจของเขาในการศึกษาครั้งนี้ การตอบสนองต่อสิ่งจูงใจทางเศรษฐกิจประกอบด้วย 3 ลักษณะใหญ่ ๆ คือ การจัดผลกำไรสูงสุดอย่างสมเหตุสมผล (rational profit maximization) นิสัยการออม (saving habits) และความปรารถนาที่จะเลือกลงทุนในกิจการอุตสาหกรรมหนัก (preference to invest in heavy industries)

ประชุมสุข อาชวอำรุง ได้กล่าวถึง การจัดผลกำไรสูงสุดอย่างสมเหตุสมผล (rational profit maximization) นี้ว่า⁷ เป็นอุดมคติทางเศรษฐศาสตร์ ซึ่ง แมกซ์ เวเบอร์ (Max Weber) เป็นผู้คิดขึ้นมา ซึ่งมีความหมายมาจากคำสามคำ คือ หลักแห่ง

⁶บุญชนะ อัทธการ, ประสบการณ์และความคิด (พระนคร: โอเคียนส์โตร์, 2513), หน้า 278.

⁷Prachoomsuk Achava-Amrung, "Trends in Responsiveness to Economic Incentives in Thailand," in Studies in Education, No. 20, School of Education, Indiana University, Bloomington, Ind., 1968, p. 5.

เหตุผล (rational) ผลกำไร (profit) และการทำให้สูงสุด (maximization) และ แลมเบิร์ต (Lambert) ได้กล่าวไว้ว่า "การแสวงหาผลประโยชน์เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นแพร่หลายทั่วไปในทุกสังคม แต่การจัดผลกำไรสูงสุดอย่างสมเหตุผลนั้นมีหลักการว่า สิ่งใดก็ตามที่จะก่อให้เกิดผลได้เป็นเงินอย่างมากศาลจะต้องใช้ความรู้ทางวิทยาศาสตร์และเทคนิควิทยาในการคาดคะเนและติดตามผล การแสวงหาผลได้ต้องเป็นไปตามหลักแห่งเหตุผล ยกตัวอย่างเช่น เหตุผลของผลประโยชน์ที่ได้เกิดจากกิจกรรมของบุคคลใดบุคคลหนึ่งดำเนินไปในขอบเขตของการจัดการอย่างรอบครอบย่อมก่อให้เกิดผลกำไรโดยการละเว้นในสิ่งที่ฟุ่มเฟือย และการบริโภคสิ่งที่ไม่จำเป็น มีการสร้างสรรคและการประหยัด เป็นต้น" และแลมเบิร์ต (Lambert) ได้เสริมอีกว่า การจัดผลกำไรสูงสุดอย่างสมเหตุผลนี้ประกอบขึ้นด้วยหลักการของเหตุผลในเรื่องเศรษฐกิจ และกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่จะก่อให้เกิดผลได้ในขั้นปลายตามเป้าหมายของกิจกรรมนั้น ๆ

ประชุมสุข อชาวร่ารุง ได้ให้คำนิยามของคำว่า อุตสาหกรรมหนัก (heavy industries) และ อุตสาหกรรมเบา (light industries) โดยใช้เกณฑ์ของเบคอน (Bacone's criteria) ว่า⁸ อุตสาหกรรมหนักเป็นสิ่งที่น่ารังเกียจ (obnoxious) ต้องแยกออกไปอยู่นอกเขตที่พักอาศัยย่านชุมชน ก่อให้เกิดความรำคาญ การจรรยาจติขัด มีเสียงดังอีกทีก็ เกิดความสิ้นสะเทือนสูง มีควัน ฝุ่น กลิ่น และสิ่งที่ทำให้อากาศเป็นพิษอื่น ๆ มีอันตรายจากการระเบิด น้ำเสีย หรือคุณลักษณะอื่นใดที่ก่อให้เกิดอันตรายต่อสุขภาพ ความปลอดภัยและความสงบสุข ส่วนอุตสาหกรรมเบาเป็นอุตสาหกรรมการผลิตขนาดเบาหรืออุตสาหกรรมการประกอบชิ้นส่วนซึ่งทำให้เกิด การจรรยาจติขัด เสียง หรือความสิ้นสะเทือนน้อยกว่า อาจตั้งอยู่ใกล้ย่านที่พักอาศัยได้ ซึ่งเกณฑ์เหล่านี้ได้นำมาพัฒนาใช้ในงานของกองผังเมืองกรุงเทพมหานคร

⁸ Ibid., p. 6.

ประมุข อ้าวอ้าง ได้ให้ความหมายของ ความปรารถนาที่จะเลือกออมทรัพย์ (saving preference) ว่า⁹ เป็นการออมทรัพย์ส่วนบุคคลโดยใจสมัคร ในการศึกษาเรื่องนี้ การออมทรัพย์ส่วนบุคคลแบ่งออกได้เป็น 3 ชนิด ซึ่งมีลักษณะแตกต่างกันไปตามลำดับขั้นความเจริญทางเศรษฐกิจ ได้แก่ เศรษฐกิจชั้นแลกเปลี่ยนโดยตรง (Barter Economy) เศรษฐกิจชั้นแลกเปลี่ยนโดยใช้เงินเป็นสื่อกลาง (Money Economy) และเศรษฐกิจชั้นแลกเปลี่ยนโดยใช้เครดิตเป็นสื่อกลาง (Credit Economy) การออมในรูปทรัพย์สินสมบัติ (properties) จัดอยู่ในระบบการแลกเปลี่ยนโดยตรง ขณะที่การออมในรูปเงินสดจัดว่าเป็นการแลกเปลี่ยนโดยใช้เงินเป็นสื่อกลาง และการออมในรูปมีเอกสารเป็นใบประกัน (securities) จัดว่าเป็นการแลกเปลี่ยนโดยใช้เครดิต ในประเทศไทย สถาบันการเงินและตลาดหุ้นยังไม่เป็นที่แพร่หลายกว้างขวางนัก วิธีทางของการออมในแต่ละกรณีที่จะเป็นไปได้จึงถูกจำกัดอยู่ในขอบเขตและประเภทนั้น ๆ คือ การออมในรูปทรัพย์สินสมบัติ หมายถึง การออมโดยซื้อที่ดิน เครื่องทองรูปพรรณ หรือเก็บไว้ในตู้รับภัยที่บ้าน การออมในรูปเงินสด หมายถึง การออมแบบฝากธนาคารแบบเขียนเช็ค (checking account) หรือแบบฝากธนาคารออมสิน (saving account) และการออมในรูปมีเอกสารเป็นใบประกัน หมายถึง การออมแบบฝากธนาคารประจำหรือซื้อพันธบัตรรัฐบาล หรือซื้อหุ้นบริษัทธุรกิจ หรือรับจ้างของ

คนไทยต่างเชื้อชาติ หมายถึง คนไทยเชื้อชาติไทย คนไทยเชื้อชาติจีน และคนไทยเชื้อชาติอินเดีย

คนไทยเชื้อชาติไทย หมายถึง บุคคลที่มีสัญชาติไทย เชื้อชาติไทย และมีบิดามารดาปูย่า ตายาย มีสัญชาติไทย เชื้อชาติไทย

คนไทยเชื้อชาติจีน หมายถึง บุคคลที่มีสัญชาติไทย เชื้อชาติจีน และมีบิดามารดาปูย่า ตายาย มีสัญชาติจีน เชื้อชาติจีน

คนไทยเชื้อชาติอินเดีย หมายถึง บุคคลที่มีสัญชาติไทย เชื้อชาติอินเดีย และมีบิดามารดาปูย่า ตายาย มีสัญชาติอินเดีย เชื้อชาติอินเดีย

⁹Ibid., pp. 6-7.

ผู้เป็นเจ้าของกิจการ หมายถึง บุคคลที่มีกิจการร้านค้าและดำเนินการในกิจการ
ค่านั้นด้วยตนเอง ต้องเสี่ยงต่อภัยในการค่านั้น ได้รับความได้ไม่แน่นอน

ผู้รับจ้าง หมายถึง บุคคลที่ไม่มีกิจการร้านค้าเป็นของตนเอง ไม่มีอำนาจในการ
ดำเนินการ ต้องรอรับคำสั่งจากผู้เป็นเจ้าของกิจการ ได้รับความได้แน่นอน

ผู้ที่กำลังศึกษา หมายถึง บุคคลที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย และ
ระดับอุดมศึกษา

การวิจัยเรื่องนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงบรรยาย (Descriptive Method) เป็น
การศึกษาเปรียบเทียบการตอบสนองต่อสิ่งจูงใจทางเศรษฐกิจของคนไทยซึ่งมีเชื้อชาติต่างกัน
และมีอาชีพต่างกันในสนาม (field study) ใช้แบบวิธีการตอบสนองต่อสิ่งจูงใจทาง
เศรษฐกิจซึ่งสร้างโดย ประชุมสุข อาชาวำรุง เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ข้อ
ค้นพบที่ได้เป็นความแตกต่างของการตอบสนองต่อสิ่งจูงใจทางเศรษฐกิจของคนไทยเชื้อชาติ
ต่าง ๆ สามเชื้อชาติ และระดับการตอบสนองต่อสิ่งจูงใจทางเศรษฐกิจของคนไทยแต่ละ
เชื้อชาติเป็นส่วนรวม

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย